

Komentarz ZPP w sprawie komunikatu Komisji Parlamentu Europejskiego, Rady Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. Transformacja cyfrowa systemu energetycznego – plan działania UE

- **Komisja Europejska zintensyfikowała działania na rzecz wypracowania wspólnej europejskiej przestrzeni danych dotyczących energii;**
- **dzięki wdrożeniu odpowiednich ram udostępniania danych dotyczących energii do roku 2050 możemy zyskać ponad 580 GW elastycznych zasobów energetycznych;**
- **realizacja założeń transformacji cyfrowej poprawi zapotrzebowanie na elastyczność w unijnych sieciach elektroenergetycznych.**

Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Transformacja cyfrowa systemu energetycznego plan działania UE jest rozwijanym od dłuższego czasu planem działania, sformułowanym i przedłożonym w ostatnim czasie przez Komisję Europejską do konsultacji, i mającym jednocześnie zdefiniować działania na najbliższe lata w obszarze transformacji cyfrowej europejskiego systemu energetycznego. Ministerstwo Klimatu i Środowiska koordynuje przygotowywanie stanowiska polskiego rządu do propozycji przedstawionych w komunikacie. Uwagi do dokumentu należało złożyć do 23 listopada br. Liczymy jednak, że nie są to ostateczne założenia dla tego dokumentu, i będzie on szeroko konsultowany społecznie.

Jak wynika z dokumentu *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Transformacja cyfrowa systemu energetycznego plan działania UE* nadrzędnym celem UE na najbliższe lata jest uniezależnienie się od pozaunijnych paliw kopalnych. Według Komisji jedyną drogą do osiągnięcia tego celu jest m.in.

- zainstalowanie paneli fotowoltaicznych na dachach wszystkich budynków komercyjnych i publicznych do 2027 r. oraz na wszystkich nowych budynkach mieszkalnych do 2029 r.,
- zainstalowanie 10 milionów pomp ciepła w ciągu najbliższych 5 lat,.
- zastąpienie w ruchu drogowym 30 milionów samochodów pojazdami bezemisyjnymi do 2030 r.,
- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 55 % i osiągnięcie udziału odnawialnych źródeł w konsumowanej energii na poziomie 45 % w 2030 r.

Wszystkie te założenia będą mogły nastąpić tylko wtedy, gdy system energetyczny będzie na to gotowy. Efektywność energetyczna, zasobooszczędność, dekarbonizacja, elektryfikacja, integracja sektorowa i decentralizacja systemu energetycznego wymagają ogromnego wysiłku w zakresie transformacji cyfrowej. Bez transformacji cyfrowej systemu energetycznego trudne lub wręcz niemożliwe będzie osiągnięcie celów postawionych przez Europejski Zielony Ład i europejski program do roku 2030 „Droga ku cyfrowej dekadzie”.

W latach 2020–2030 konieczne będzie zainwestowanie około 584 mld EUR w sieć elektroenergetyczną, a w szczególności w system dystrybucyjny. Znaczna część tych inwestycji będzie musiała koncentrować się na cyfryzacji, gdyż dzięki komunikacji cyfrowej z konsumentami energii można będzie uniknąć konieczności poniesienia nakładów inwestycyjnych w nową infrastrukturę elektryczną opiewających na 270 mld USD.

Nowoczesne technologie pomogą zobrazować nasze zużycie energii w czasie rzeczywistym i uzyskać dostosowane do potrzeb wskazówki na temat tego, jak je ograniczyć. Narzędzia cyfrowe mogą automatycznie kontrolować temperaturę pomieszczeń, ładować samochody elektryczne i zarządzać urządzeniami, tak aby zarazem korzystać z energii w okresie najniższych jej cen, przy jednoczesnym zachowaniu optymalnego i zdrowego środowiska w domu, czy w pracy.

Już teraz 51 % wszystkich gospodarstw domowych i MŚP w UE jest wyposażonych w inteligentne liczniki elektryczne.

Wykorzystanie danych w całym energetycznym łańcuchu wartości oraz połączenie tych danych z modelami pogody, wzorcami mobilności, usługami finansowymi i systemami lokalizacji geograficznej za pomocą coraz potężniejszych mocy obliczeniowych umożliwi świadczenie innowacyjnych usług na nowych poziomach precyzji i adekwatności oraz przyczyni się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy w UE.

Dzięki wdrożeniu odpowiednich ram udostępniania danych dotyczących energii, do roku 2050, udział w rynkach hurtowych mogłoby zyskać ponad 580 GW elastycznych zasobów energetycznych, które w pełni wykorzystują rozwiązania cyfrowe. Szacuje się, że pokryłyby to ponad 90% ogólnego zapotrzebowania na elastyczność w unijnych sieciach elektroenergetycznych. Do pokrycia tego zapotrzebowania w największym stopniu mogłyby się przyczynić umożliwienie inteligentnego i dwukierunkowego ładowania pojazdów elektrycznych, udział elektrowni wirtualnych w rynkach energii oraz wykorzystanie potencjału społeczności energetycznych, inteligentnych budynków i inteligentnego ogrzewania z zaangażowaniem pomp ciepła. Ponadto akumulatory samochodowe mogą być wykorzystywane do przechowywania nadwyżek energii i udostępniania jej w razie potrzeby. A wszystko dzięki monitorowaniu sytuacji, w których pojazd znajduje się w garażu, przewidywaniu okresów bez aktywności i obliczaniu, ile wolnych mocy można udostępnić.

Celem działań UE jest ustanowienie wspólnej europejskiej przestrzeni danych dotyczących energii oraz zapewnienie solidnego zarządzania tą przestrzenią, w formie skoordynowanych europejskich ram udostępniania i wykorzystywania tych danych. Faza przygotowawcza ma zostać zakończona do 2024 r., a wdrożenie rozpocznie się zaraz po niej.

Unijne programy badań naukowych i innowacji oraz cyfryzacji będą nadal odgrywały kluczową rolę w tym kontekście. Dlatego też Komisja zamierza wspierać – za pośrednictwem programu „Cyfrowa Europa” – wdrażanie wspólnej europejskiej przestrzeni danych dotyczących energii. Działania w tym zakresie będą bazowały na demonstracjach dokonywanych w ramach szeregu projektów finansowanych ze środków programu „Horyzont Europa”.

Aby dalej wspierać transformację cyfrową sektora energetycznego, Komisja oficjalnie przywróci istniejącą grupę zadaniową ds. inteligentnych sieci energetycznych (SGTF). W ramach tej grupy ekspertów ds. inteligentnej energii Komisja utworzy, najpóźniej do marca 2023 r., grupę roboczą „Dane dla energii” (D4E). Grupa ta obejmie Komisję, państwa członkowskie oraz odpowiednie zainteresowane strony publiczne i prywatne, aby przyczynić się do utworzenia europejskich ram udostępniania danych dotyczących energii.

Komisja ogłasza w dokumencie „Transformacja cyfrowa systemu energetycznego – plan działania UE”, że zamierza wspierać unijnych operatorów systemu przesyłowego (OSP) i operatorów systemu dystrybucyjnego (OSD) w procesie tworzenia cyfrowego bliźniaka europejskiej sieci elektroenergetycznej, będącego zaawansowanym wirtualnym modelem tej sieci. Celem cyfrowego bliźniaka jest zwiększenie wydajności sieci i uczynienie jej bardziej inteligentną, a wraz z nią również systemu energetycznego rozumianego jako całość.

Projektowany zrównoważony projekt urządzeń cyfrowych i jasne informacje na temat ich śladu środowiskowego oraz możliwości naprawy i recyklingu mogą przyczynić się z kolei do ograniczenia wykorzystania surowców i sprzyjać przejściu na obieg zamknięty, jednak z drugiej strony stanowią mogą dodatkowe obciążenie dla gospodarek opartych na paliwach kopalnych.

Zbiorowe programy energetyczne angażujące całą społeczność, wieś lub miejscowość mogą umożliwić konsumentom wspólne łączenie się i zwiększanie skali swojej potencjalnej interakcji

z systemem elektroenergetycznym. Tego rodzaju programy mogą umożliwić społecznościom m.in.:

- (i) lepsze monitorowanie osiąganych przez nie wyników mierzonych zużyciem energii lub
- (ii) współdzielenie paneli fotowoltaicznych albo inne sposoby angażowania się w proces dzielenia się energią lub partnerskiego (peer-to-peer) handlu energią elektryczną wytwarzaną w ramach wspólnych projektów inwestycyjnych, co może zmniejszyć jej zależność od wysokich cen energii elektrycznej ustalanych na rynku sprzedaży hurtowej.

Proponowane ramy rozporządzenia w sprawie ekoprojektu dla zrównoważonych produktów¹ mają na celu:

- (i) ustanowienie unijnych przepisów zapewniających wprowadzanie na rynek UE jedynie produktów o zamkniętym cyklu życia (tj. produktów, które są bardziej trwałe, można je łatwo ponownie użyć, naprawić i poddać recyklingowi i które w możliwie największym stopniu składają się z materiałów pochodzących z recyklingu);
- (ii) utworzenie ram dotyczących cyfrowych paszportów produktów zawierających informacje między innymi na temat aspektów związanych z energią (ślad węglowy); oraz
- (iii) ustanowienie obowiązkowych minimalnych wymogów dotyczących zrównoważonego charakteru w odniesieniu do zamówień publicznych na produkty, w przypadku wybranych grup produktów, w tym produktów elektronicznych i ICT. Aby rozwiązać problem zużycia energii przez pracujące urządzenia ICT, Komisja opracuje system etykietowania energetycznego komputerów uwzględniający różne zastosowania komputerów, takie jak, odpowiednio, (i) praca biurowa, (ii) gry oraz (iii) projektowanie graficzne i edycja wideo.

¹ Wniosek dotyczący rozporządzenia ustanawiającego ramy ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla zrównoważonych produktów i uchylającego dyrektywę 2009/125/WE, COM(2022) 142 final.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52022AE0598>

Komisja będzie dążyć do ustanowienia unijnego kodeksu postępowania do 2025 r. w oparciu o prace wykonane w celu pomiaru wpływu usług łączności elektronicznej na środowisko. Unijny kodeks postępowania na rzecz zrównoważonego rozwoju sieci telekomunikacyjnych może pomóc w ukierunkowaniu inwestycji na energooszczędną infrastrukturę.

Mając na uwadze treść przekazanego ZPP do konsultacji dokumentu w dniu 23 listopada br. skierowaliśmy do Departamentu Informatyzacji MKiŚ nasze propozycje. Zwróciliśmy uwagę, że tak szeroki dokument zakładający kierunki polityki nie może być przeregulowany w zakresie transformacji energetycznej, gdyż polski rynek energetyczny ma swoją specyfikę odróżniającą go od innych państw starego kontynentu. Pozytywem natomiast jest propozycja włączenia przedsiębiorców w prace przyszłych organów doradczych. Podkreśliśmy również potrzebę rozwoju sieci elektroenergetycznych w kontekście problemów z przyłączaniem nowych instalacji wytwórczych.